

İMAM ZEYN-ÜL ABİDİN(A.S)DAN NAKLEDİLEN HADİSLER

<"xml encoding="UTF-8?">

İMAM ZEYN-ÜL ABİDİN(A.S)DAN NAKLEDİLEN HADİSLER

BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

İmam Zeyn-ül Abidin (a.s)'dan Züht, Hikmet, Marufu Emretme, Münkerden Nehyetme ve Benzeri Konularda Nakledilen Hadisler
öğüt

İmam aleyhi's-selâm'ın her cuma günü ashap ve taraftarlarına yaptığı nasihatler:
Ey insanlar! Allah'tan korkun ve bilin ki, O'na döneceksiniz ve o gün herkes, yaptığı her hayır ve kötü amelini hazır bir halde karşısında bulacak ve işlediği kötülükle arasında çok uzun bir mesafenin olmasını dileyecektir. "Allah kendisinden sakınmanızı emret-mektedir.(1)"

Yazıklar olsun sana ey gafil Adem oğlu! Oysa senden gaflet edilmemekte; ecelin her şeyden daha hızlı sana doğru süratle gelmektedir; seni arıyor, seni yakalamasına bir şey kalmamıştır.
Neredeyse vaktini tüketmişsin, ölüm meleği canını almış ve kabrinde yalnız başına bırakılmışsın, ruhun tekrar sana döndürülmüştür.

Münker ve Nekir adlı iki melek seni sorgu ve sıkı imtihana çekmek için aniden, habersiz olarak yanına gelmişlerdir. Bil ki, onların senden soracakları ilk soru, taptığın Rabbin, sana gönderilen peygamber, inandığın din, okuduğun kitap, itaat ettiğin imam hakkında ve ömrünü nerede geçirdiğinden, malını nereden kazanıp ve nerede harcadığından olacaktır.

Korunmak için kendine bir vesile hazırla! Nefsini yokla, imtihan ve sorguya tabi tutulmadan önce kendine cevap ara. Eğer iman eden, dinini tanıyan, doğrulara uyan ve Allah'ın velilerini sevenlerden olursan (o zaman) Allah, delilini (vereceğin cevabı) sana bildirir, dilini doğruya açar ve böylece güzel cevap vererek cennet ve Allah'ın rızasına kavuşmakla

müjdelenirsin. Melekler rahmet ve nimetle seni karşılarlar. Böyle olmadığın takdirde dilin tutulur, delilin batıl olur, cevap vermekten aciz kalarak cehennemle müjdelenirsin ve azap melekleri cehennemin kaynar suyu ve yakıcı ateşiyle seni karşılarlar.

Ey Adem oğlu! Bil ki, bunun ötesi kıyamet günüdür O gün daha büyük, daha korkunç ve gönülleri daha çok incitendir. İşte o gün bütün insanların bir araya toplanıp hazır olacağı ve her şeyin ortaya çıkacağı bir gündür. O günde Allah öncekileri ve sonrakileri bir araya toplar; o gün sûra üfürülür; kabirler alt-üst edilir; o gün pek yakındır.

O gün korkudan yüreklerin ağızlara gelerek hapsedildiği bir gündür. O gün hatalardan geçilmez, hiç kimseden fıdye alınmaz, hiç kimseden mazeret kabul edilmez ve hiç kimseye tövbe etme müsaadesi verilmez. O gün iyiliklere karşı mükâfat, kötülüklerle karşı da cezadan başka hiçbir şey ortada yoktur. Kim bu dünyada mü'min olur ve bir zerre kadar hayır veya şer işlerse (o gün) onu bulur.

Öyleyse ey insanlar! Allah'ın sizleri, kitab-ı sadık ve beyan-ı natıkta yasakladığı isyan ve günahlardan korkup sakının. Mel'un Şeytan sizleri çabuk erişilebilen şehvet ve dünya lezzetlerine davet ettiğinde kendinizi Allah'ın mekr (düzen) ve azabından emin görmeyin. Zira Allah buyuruyor ki: "Takvalı kimseler, Şeytan'ın bir vesvesesine uğradılar mı düşünürler bir de bakarsın ki basiret sahibi olmuşlar bile."(2)

Allah korkusunu, kalbinize yerleştirin ve Allah'ın vaad ettiği dönüşteki güzel sevapları ve korkuttuğu şiddetli azapları hatırlayın. Çünkü bir şeyden korkan, ondan sakınır ve bir şeyden sakınan, onu terkeder. Dünya hayatının süslerine gönül bağlayan ve kötülük düzenleri kuran gafillerden olmayın;

Allah buyuruyor ki: "Kötülük düzenleri kuranlar, Allah'ın onları yere batırmayacağından, yahut hiç anlamadıkları bir yerden başlarına bir azap gelmeyeceğinden, yahut dönüp dolaşırlarken tutup onları helak etmeyeceğinden emin mi oldular? Onlar O'nu aciz bırakamazlar."(3)

Allah'ın kitabında sizleri korkuttuğu şeylerden korkun ve zalimlere verdiği azap vadelerinin bazılarının size de inmeyeceğinden emin olmayın. Allah-u Teâla başkalarının hikâyesini anlatmakla size öğüt vermiştir. Mutlu kimse, başkalarından öğüt alan kimsedir.

Allah, kitabında sizden önce şehirlerde zulmeden insanlara ne yaptığını, şöyle duyurmuştur: "Zulmeden nice şehirleri helak ettik ve ondan sonra diğer kavimler yarattık. Onlar azabımızı hisseder etmez oradan kaçmaya başlıyorlardı. Kaçmayın, dönün sahip olduğunuz mallara, nimetlere ve evlere; çünkü sorguya çekileceksiniz." Onları azap yakaladığında: "Yazıklar olsun bize, gerçekten de zulmetmiştik biz." derlerdi."(4)

Ey İnsanlar! "Eğer Allah-u Teâla, bu ayetten kâfirleri kasdetmiştir" dersiniz o zaman nasıl olur bu? Oysa ki Allah (sonraki ayetlerde) şöyle buyuruyor: "Kıyamet günü, adalet terâzilerini kuracağız, hiç kimseye zulüm olunmayacak; hatta hardal tanesi ağırlığında bir şey bile olsa getireceğiz onu. Hesap gören olarak biz yeterliyiz."(5)

Ey Allah'ın kulları! Bilin ki, müşrikler için terazi kurulmayacak ve hesap defterleri de açılmayacak; onlar hesapsız, grup grup cehenneme dahil olacaklardır. Teraziler sadece Müslümanlar için kurulur ve amel defterleri de sadece onlar için açılır. Öyleyse ey Allah'ın kulları! Allah'tan korkun ve bilin ki,

Allah dünya süslerini hiçbir dostu için sevmemiş; onları dünyanın malına, varlığına ve çabuk erişilebilen zahiri güzelliklerine de rağbet ettirmiştir. Allah, dünya ve dünya ehlini, yalnızca insanlardan hangisinin ahiret için daha güzel çalıştığını denemek için yaratmıştır. Allah'a andolsun ki, bu konu hakkında sizlere örnekler verilmiş ve akledenler için ayetler beyan edilmiştir. Öyleyse ey mü'minler! Akleden kimselerden olun.

Güç ancak Allah'tandır.

Allah'ın, ilgisiz olmanızı istediği bu dünya hayatının çabuk erişilebilen nimetlerine meyletmeyin. Zira sözü hak olan Allah buyuruyor ki: "Dünya hayatı gökten indirdiğimiz su gibidir ki, onunla insan ve hayvanların yiyeceği bitkiler yetişip birbirlerine karışmıştır.

Yeryüzünün süslenip bezendiği ve yerin sahiplerinin bütün bunlara malik olduklarını sandıkları sırada gece veya gündüz, buyruğumuz o yere gelmiş ve orayı, sanki bir gün önce üzerinde yaşantı yokmuş gibi biçip kurutuvermişti. Düşünen millet için ayetleri böylece uzun uzun açıklıyoruz.(6)

Dünyaya meyletmeyin. Zira Allah-u Teâla Hz. Muhammed sallâ'llâhu aleyhi ve alih'e şöyle

buyuruyor: "Zulmedenlere meyletmeyin; sonra ateş size de dokunur..."(7) Bu dünyaya ve dünyada olana, bu dünyayı kendisine ebedi yurt ve sabit vatan edinenin güvendiği gibi güvenmeyin. Çünkü bu dünya sabit kalmayacaktır. Burası azık toplanacak ve amel edilecek bir evdir. Günleri yok olmadan ve Allah tarafından tahrip edilmesine izin verilmeden önce, salih amelleri azık edinin. Zira Allah ilk olarak dünyayı icat ve bayındır kıldığı gibi, onu yok edecektir.

Çünkü O'dur, bu dünyanın velisi (sahibi).

Allah-u Teâla'dan, takvayı azık etmekte ve dünyaya karşı ilgisiz kalmakta bize ve size yardım etmesini, bizi ve sizi dünya hayatının çabuk elde edilen geçici metasına meyletmeyen ve ahiretin kalıcı sevabına rağbet edenlerden kılmasını niyaz ederim. Şüphesiz ki biz O'nun içiniz ve varlığımız da ondandır. Allah'ın selamı, rahmeti ve bereketi üzerinize olsun.

ÖĞÜT, Zühd ve hikmet

Allah, bizi ve sizi zalimlerin hilesinden, kıskançların zulmünden ve zorbaların zorbalığından korusun. Ey mü'minler! Dünyaya ve onun yarın çürüyüp yok olacak mal ve solup gidecek otlarına meyleden tağutlar ve onların yandaşları, sakın sizleri aldatmasınlar. Allah'ın, dünyada sakınmanızı istediği şeylerden sakının ve ilgi göstermemenizi istediği şeylere de ilgi göstermeyin. Bu dünyaya, onu ebedi kalacak yurt

zanneden kimselerin güvendiği gibi güvenip meyletmeyin.

Allah'a andolsun ki, dünyadaki süslerde, günlerinin dönüp dolaşmasında, durumunun değişmesinde, cezalarında ve ehliyle oynamasında sizler için dünyanın mahiyetini gösteren birtakım deliller vardır. Bu dünya ahmakları yüceltir, şereflieleri alçaltır ve sonunda da bazı kavimleri cehenneme götürür. İşte bunlarda, akledenler için ibret, imtihan ve korunma vesilesi vardır.

Sürekli olarak karşılaştığınız karanlık fitneler, yeni bid'atler, adaletsiz gelenekler, zamanın musibetleri, sultanın korkusu ve şeytanın vesvesesi, Allah'ın koruduğu pek az kimseler hariç gönüllerinizi hedeflerinden alıkoymak, doğru yolu ve hak ehlini tanımaktan gafil etmek için başınıza gelmektedir. Dünyanın günlerinin dönmesini, durumlarının değişmesini ve fitnelerinin zararlı sonuçlarını, -Allah'ın koruduğu, hidayet yolunda yürüyen,

sonra bunun (bu yolun devamı) için zahitlikten yardım alan, çok düşünen, ibretlerden öğüt alan ve çekinen, dünyanın peşin güzelliğine ilgi göstermeyen, lezzetlerinden ayrılan, ahiretin daimi

nimetlerine meyleden, onun için gereken çabasını gösteren, ölümü bekleyen, zalimlerle yaşamayı sevmeyen kimseler hariç- hiç kimse tanıyamaz. Ancak böyle kimseler, dünya metasına basiretli ve keskin bir bakışla bakar ve yeni fitneleri, bid'atlerin dalaletini ve zalim padişahların zulmünü iyice görür.

Canıma andolsun ki, geçmiş günlerde ardınızda öyle üst üste yığılmış fitneler bıraktınız ki, onunla (edindiğiniz tecrübelerle), azgın, bid'atçı, zalim ve haksızca yeryüzünde bozgunculuk çıkaran kimselerden uzaklaşmanın yolunu öğrenebilirsiniz. Öyleyse Allah'tan yardım dileyin.

O'nun ve itaat edilmeye layık olan kimselerin itaatine dönün. Korkun ve sakının; pişmanlık duymadan, hasret çekmeden ve Allah'ın huzuruna çıkıp, karşısında

durmadan önce. Allah'a andolsun ki, günah işleyen hiçbir kavimin Allah'ın azabından başka bir gidiş yönü olmamıştır ve dünyayı ahirete tercih eden hiçbir kavmin de dönüş yeri (sonucu)

bedbahtlıktan başka bir yer olmamıştır. Allah'ı tanımak ve O'na itaat etmek, birbirinden ayrılmayan iki arkadaştır. Allah'ı tanıyan O'ndan korkar ve bu korku da onu Allah'a itaat etmeye sevkeder. Gerçekten bilgi sahipleri ve onlara tabi olanlar, Allah'ı tanıyıp O'nun için amel eden ve O'na doğru rağbet gösteren kimselerdir. Zira Allah buyuruyor ki: "Allah'tan, ancak kullarının bilgili olanları korkar."(8)

Allah'a karşı günah işlemekle bu dünyada hiçbir şey elde etmeye çalışmayın. Bu dünyada Allah'ın itaatiyle meşgul olun, günlerinizi ganimet bilin ve sizi yarın Allah'ın azabından kurtaracak şey için çalışın. Şüphesiz böyle davranmanız, kötü sonucu daha az, mazeretli olmaya daha elverişli ve kurtuluş için daha ümit verici bir tavidir. Allah'ın emrini ve itaatini ve Allah'ın itaatini farz kıldığı kimsenin itaatini bütün şeylerden öne geçirin.

Size yönelmiş olan dünyanın süslerine aldanmayın ve tağutların itaatini, Allah'ın emir ve itaatiyle sizden olan ululemrin itaatinden öne geçirmeyin.

Bilin ki, hepiniz Allah'ın kullarısınız, biz de sizinle beraberiz. Yarının efendisi ve hakimi (Allah) bize ve size hükmedecek ve durdurup sorguya çekecektir. Öyleyse, durdurulmadan, sorguya çekilmeden ve âlemlerin Rabbinin huzuruna çıkarılmadan önce cevap hazırlayın. O gün hiç kimse Allah'ın izni olmaksızın konuşamaz.

Bilin ki, Allah yalan konuşanları tasdik edip doğru konuşanları yalanlamaz, mazeretlinin özrünü reddedip mazeretsizin özrünü de kabul etmez. Allah'ın peygamberler ve onlardan sonra vasileri

göndermesiyle bütün yaratıklarına hücceti vardır. Allah'tan çekinin, kendinizi ıslah edip Allah'ın ve velayetini kabul ettiğiniz kimselerin itaatine yönelin. Umulur ki geçmişte, Allah'ın haklarında tefritte (ihmalkârlıkta) bulunan ve O'nun haklarını zayi eden kimse pişman olur.

Allah'tan mağfiret dileyin ve O'na yönelerek tövbe edin. Çünkü O, tövbeyi kabul eden, günahları affeden ve yaptığınız her şeyi bilendir. Günahkârlarla dost olmaktan, zalimlere yardım etmekten ve fasıklarla komşu olmaktan sakının; fitnelerine karşı ihtiyatlı olun ve çevrelerinden uzaklaşın.

Bilin ki, kim Allah'ın velilerine karşı muhalefet eder, O'nun dininden başka bir din seçer ve velisinin emri karşısında zorbalık yaparsa, cehennemin alevli ateşine atılır; öyle ateş ki, şekaveti (kötü yönleri) kendilerine galip olan bedenleri yer.

Ey akıl sahipleri! İbret alın ve sizi hidayet ettiği şeye karşılık Allah'a hamdedin. Bilin ki, siz Allah'ın kudretinden çıkıp O'ndan başkasının kudretine sığınamazsınız. Allah yaptığınız amelleri görür; sonra O'na doğru haşrolunacaksınız. Öyleyse öğütten fayda-İanın ve salih insanların âdâbıyla edeplenin.

HUKUK RİSALESİ DİYE MEŞHUR OLAN MEKTUBU

Allah sana rahmet etsin; bil ki Allah-u Teâla'nın senin her hareketinde, duruşunda, gittiğin yerde, azaları hareket ettirmende ve kullandığın aletlerde seni kuşatmış hakları vardır. Bu haklardan bazıları bazılarından daha büyüktür. Allah'ın sana farz kıldığı, bütün hakların esası ve diğer hakların da kaynaklandığı en büyük hak O'nun kendi hakkıdır. Sonra Allah-u Teâla, başından ayağına kadar çeşitli azaların için senin üzerinde hak belirlemiştir; gözün, kulağın, dilin, elin, ayağın, karnın ve fercin için sana bazı haklar farz kılmıştır.

İşte bütün işler, yedi tane olan bu uzuvlarla yapılmaktadır.

Yine Allah (Azze ve Celle) namazın, orucun, sadakan, kurbanın ve diğer bütün amellerin için sana bazı haklar farz kılmıştır. Daha sonra sıra, başkalarının senin üzerinde farz olan haklarına gelmektedir. Bütün haklardan daha çok senin üzerine farz olan hak, önderlerinin, sonra raiyyetinin (emrin altında olanların) ve daha sonra da akrabalarının haklarıdır. İşte bu hakların her birinden de diğer haklar ayrılmaktadır.

Önderlerin senin üzerinde olan hakları üç kısımdır: Üzerinde hakkı hepsinden daha çok farz olan, kudretiyle seni yöneten, sonra ilmiyle seni eğiten ve daha sonra maddi varlığı vesilesiyle

seni idare eden kimsenin hakkıdır; her yönetici de önderdir.

Raiyyetinin senin üzerinde olan hakları da üç kısımdır: Hakkı herkesten daha çok farz olan, hakimiyetin altında bulunan kimsenin hakkıdır; sonra ilminle raiyyetin olan kimsenin; zira cahil, alimin raiyyetidir ve daha sonra kadın ve köleler gibi sahipliğiyle raiyyetin olan kimselerin haklarıdır.

Akrabalarının senin üzerinde olan hakları ise çok ve akrabalık bağının yakınlığı miktarıncadır. Bütün haklardan daha çok üzerine farz olan hak, annenin, sonra babanın, sonra evladının, sonra kardeşinin ve daha sonra yakınlık sırasıyla diğer akrabalarının haklarıdır. Daha sonra sana ihsan eden efendinin, sonra ihsanının ulaştığı kölenin, sonra sana bir iyiliği dokunanın, sonra müezzinin (ezan okuyanın), sonra cemaat imamının, sonra arkadaşının,

sonra komşunun, sonra dostunun, sonra ortağının, sonra malının, sonra ala-caklı olduğun adamın, sonra borçlu olduğun kimsenin, sonra muaşeret ettiğin arkadaşının, sonra aleyhine dava açanın, sonra aleyhinde dava açtığın kimsenin, sonra seninle istişare edenin, sonra istişarede bulunduğu kimsenin, sonra senden nasihat isteyen, sonra sana nasihat edenin, sonra senden büyük olanın, sonra senden küçük olanın, sonra senden bir şey isteyen,

sonra bir şey istediğin şahısın, sonra, sözü veya ameli ile sana kötülükte bulunanın, sonra, sözü veya ameliyle seni hoşnut edenin, sonra bütün dindaşlarının ve daha sonra zimmet ehlinin haklarıdır; daha sonra da çeşitli durum ve sebeplerin gerektirdiği miktardaki olan haklardır.

Ne mutlu üzerine farz kılınan hakları eda etmek için Allah'ın yardımında bulunduğu, tevfik ve istikamet bağışladığı kimseye.

1- Yüce Allah'ın senin üzerinde olan hakkı, O'na tapman ve O'na hiçbir şeyi ortak koşmamandır. İhlasla bu işi yaptığında Allah, dünya ve ahiret işlerinde sana yeterli olmayı ve dünyada sevdiğin şeyi senin için korumayı taahhüt eder.

2- Kendi üzerinde olan kendi hakkın ise, vücudunu tamimiyle Allah'ın itaatine vermek, dilinin, kulağının, gözünün, elinin, ayağının, karnının ve fercinin hakkını eda etmen ve bu yolda Allah'tan yardım dilemendir.

3- Dilin (senin üzerinde olan) hakkı, onu çirkin sözden koruyup güzel söze âdet ettirmen, edebe riayet etmeye zorlaman, ihtiyaç olan yerler, din ve dünya menfaatleri dışında onu kullanmaman,

pek az yararı olmasıyla birlikte zararlı ve faydasız olan, çirkin ve boş sözlerden uzaklaştırmandır. Velhasıl dil aklın şahidi ve onun nişanesi olup akıllının kendi akıyla süslenmesi de, dili hususundaki doğru tavrıyladır. Güç ancak azamet sahibi yüce Allah'tandır.

4- Kulağın (senin üzerinde olan) hakkı, kalbinde hayır icat eden veya güzel huy kazandıran değerli sözden başka hiçbir şey için onu kalbine bir yol karar kılmamandır. Çünkü kulak sözün kalbe girecek olan kapısıdır; hayır ve, şer içeren çeşitli manaları ona (kalbe) ulaştırmaktadır. Kuvvet ancak Allah'tandır.

5- Gözün (senin üzerinde olan) hakkı, helal olmayan şeye onu kapaman ve ibret alınacak, basiret kazandığın ve ilim elde ettiğin yerler hariç, onu kullanmamandır. Zira göz ibret alma kapısıdır.

6- Ayakların (senin üzerinde olan) hakkı, onlarla sana helal olmayana doğru gitmemen ve katedenlerini küçük düşüren bir yolda onları kullanmamandır. Çünkü ayak, seni taşıyan, din yoluna götüren bir araç ve senin için bir ilerleme vesilesidir. Kuvvet ancak Allah'tandır..

7- Elin (senin üzerinde olan) hakkı, onu helal olmayan şeylere doğru uzatmamandır; uzattığın takdirde ahirette Allah'ın azabına uğrar ve dünyada ise halkın kınamasına maruz kalırsın. Allah'ın ona farz kıldığı şeylerde de onun önünü almamalısın. Aksine, helal şeylerin çoğundan onu alıkoymak ve ona farz olmayan şeylerin (müstahapların) tarafına uzatmakla onu aziz kılmalısın. İşte o zaman, dünyada haddini bilip şeref kazanır ve ahirette de ona güzel mükâfat farz olur.

8- Karnın (senin üzerinde olan) hakkı, onu haramın azına da, çoğuna da kap yapmaman, helalde ifrat ve tefritten sakındırman, takvîyet haddinden gevşeklik ve haysiyetin yok olması haddine çıkarmaman, açlık ve susuzluğu hissettiğinde de ona hakim olmandır. Çünkü ağırlığa sebep olacak derecede doymak gevşetici,

tembelleştirici ve her hayır ve erdemden uzaklaştıdırıcıdır. İnsanı sarhoş edecek derecede su içmesi de akılsızlaştırıcı, cahilleştirici ve mürüvveti gidericidir.

9- Fercin (tenasül organının) senin üzerinde olan hakkı, onu sana helal olmayan şeylerden koruman ve gözü kapatmakla onun kontrolüne yardımcı olmandır. Zira gözü helal olmayan şeylere kapamak, ölümü çok anmak ve nefsi Allah'ın azabıyla tehdit edip korkut-mak, onu

korumak için en iyi yardımcılardandır. Güç ve Kuvvet ancak Allah'tandır.

Amellerin Hakları

10- Namazın (senin üzerinde olan) hakkı şudur: Bilmelisin ki, namaz Allah'ın huzuruna çıkmaktır; sen bu halde Allah'ın karşısında duruyorsun. Bunu bildiğin takdirde, kendi küçüklüğünün farkında olan, ilahî nimetlere meyleden, korkan, ümitli, miskin ve yalvarıp yakaran, sükunet halinde başını ve gözlerini öne dikip, kollarını sarkarak, huzurunda bulunduğu kimseye tazim eden, gönlünde onunla güzel münacat eden bir kulun makamında olur, hata ve helak edici günahlarla çevrilmiş olan bir kul gibi kurtuluşunu istemeye layık olursun. Ve kuvvet ancak Allah'tandır.

11- Orucun, senin üzerinde olan hakkı şudur: Bilmelisin ki oruç, Allah'ın, seni cehennem ateşinden koruması için, diline, kulağına, gözüne, fercine, karnına çektiği bir perdedir. Nitekim hadiste de şöyle geçer: "Oruç ateşe karşı bir siperdir." Eğer uzuvların, o per-denin arkasında sakın olursa (korunursa), umulur ki ateşten örtülü kalırsın.

Eğer uzuvlarının perdenin arkasında (ve böyle bir sığınakta) taşkınlık göstermelerine ve perdenin açılmasına müsaade edersen, uzuvlar kendi hadlerini aşarak, bakılması câiz olmayan şeye şehvetle bakarlar; ve güçler de Allah'a uyma yerine başka bir yerde harcanırlar, artık o zaman perdenin yırtılarak bedenin dışarıya çıkmayacağına güvenme. Ve kuvvet ancak Allah'tandır.

12- Sadakanın senin üzerinde olan hakkı şudur: Bilmelisin ki sadaka, senin Rabbinin katındaki azığın ve şahide ihtiyacı olmayan emanetindir. Bunu bildiğinde, gizli verdiği emanete, açıkta verdiği emanetten daha emin olacaksın ve aşikâr etmekte olduğun şeyi gizlice Allah'a emanet vermeye daha fazla liyakat kazanacaksın. Her halükârda bu iş seninle O'nun arasında bir sır olmalıdır. (Sakin) Allah'a emanet verdiği şeyde, kulak ve

gözleri O'nun aleyhine şahit tutmayasın. Allah'a emanet vermede kulak ve gözlere daha çok itimat etmeyesin; ve Allah'a güvenmeyen birisi gibi davranmayasın. Daha sonra sadakada hiç kimseye minnet etmemelisin. Çünkü o senin kendin içindir (kendin için biriktirdiğin bir maldır).

Onunla bir kimseye minnet ettiğinde senin durumunun da karşı tarafın durumu gibi kötü olmayacağına güvenme. Zira minnet etmen, onu kendin için biriktirmediğine bir delildir. Eğer

kendin için biriktirmiş olsaydın (o zaman) onunla bir kimseye minnet etmez olurdun. Ve kuvvet ancak Allah'tandır.

13- Kurbanlığın senin üzerinde olan hakkı şudur: Onunla kastını Allah'a halis etmen (halis bir niyetle onu yapman), rahmetine ulaşmayı ve kabul buyurmasını arzulaman ve O'ndan başka diğerlerinin dikkatini çekmeyi istememendir. Böyle olduğunda kendini meşakkate düşürmez ve riyakâr olmazsın; ve sadece Allah'ı kastedip O'na doğru yönelirsin. Bil ki, Allah'ın rızasına kavuşmanın yolu kolaydır, zor değil.

Nitekim Allah da kulları için kolaylığı istemiştir, meşakkati değil. Böylece alçak gönüllülük de senin için, ağalık yapmaktan daha iyidir. Çünkü ağalığın sıkıntı ve masrafı da çoktur. Ama tevazu ve alçak gönüllülüğün ne zahmeti vardır ve ne de masrafı. Çünkü bunlar yaratılıştan insanın tabi-atında mevcut olan şeylerdir. Ve kuvvet ancak Allah'tandır.

Önderlerin Hakları

14- Sana önderlik yapan yöneticinin senin üzerinde olan hakkı şudur: Bilmelisin ki, Allah seni ona bir imtihan vesilesi kılmıştır; sana olan hakimiyetinden dolayı da imtihana tabi tutulacaktır. Halisane bir şekilde onun hayrını istemelisin. Sulta ve iktidarını nazara alıp ona karşı mücadele etmemelisin.

Çünkü bu iş, hem senin helak olmana sebep olur, hem de onun. Alçak gönüllülük ve yumuşaklıkla, şerrini kendinden uzaklaştıracak şekilde ve dinine zararı dokunmayacak derecede onu razı etmelisin ve bunu yapmak için de Allah'tan (onu defetmeye) yardım dilemelisin. Ona karşı böbürlenme ve mücadeleye de kalkışma. Aksi takdirde ona asilik yapmış olursun ve kendine eziyet edip kendini onun çirkin davranışına maruz bırakır ve onu da helak olmaya sevkadersin. (Sonuçta) onunla kendi aleyhine yardımlaştığın gibi, sana karşı yapacağı zulümde de ona ortak olursun. Ve kuvvet ancak Allah'tandır.

15- İlmiyle seni eğiten üstadın senin üzerindeki olan hakkı: Ona tâzim etmen, meclisini muhterem (ve ganimet) sayman, sözlerini iyice dinleyip ona dikkat etmen, kendi cehaletini gidermekte ve öğrenmeye muhtaç olduğun ilmi elde etmede hocana yardımda bulunmandır.

Şöyle ki, ondan istifade etmek için aklını her türlü meşguliyetten arındırarak zihnini toparlamalısın ve lezzetleri terkedip şehvetleri azaltmakla kalbini temizleyip gözünü cilalamalısın.

Şunu da bilmelisin ki, sana öğrettiği şeylerde, karşılaştığın her cahile, üstadın mesajını iyice ulaştırmak için onun elçisisin. Öyleyse bu risaleti üstlendiğinde, bu vazifeyi yerine getirmekle ona hıyanet etmemen gerekir. Güç ve kuvvet ancak Allah'tandır.

16- Malikiyeti vesilesiyle seni idare eden efendinin senin üzerinde olan hakkı, kudretiyle seni terbiye edip yetiştiren önderin hakkı gibidir; (şu farkla ki) seni idare eden efendinin malik olduğu şeye, o malik değildir. (Bu yüzden) efendinin her emrine, ister büyük olsun, ister küçük itaat etmen lazımdır. Ama eğer Allah'ın hakkını eda etmekte, Allah'ın ve halkın haklarını yerine getirmene engel olursa, o zaman ilk önce Allah'ın ve halkın hakkını yerine getirirsin ve daha sonra da onun hakkını eda etmeye koyulursun. Güç ve kuvvet ancak Allah'tandır.

Raiyyetin Hakları

17- Hakimiyetin altında olan kimselerin senin üzerinde olan hakları şunlardır: Bilmelisin ki, sen gücünün çok olması vasıtası ile onları raiyyet etmişsin (elinin altına geçirmişsin). Onları sana raiyyet eden (sadece) onların zaaf ve güçsüzlükleri olmuştur. Zaaf ve zilletleri kendilerine yeterli gelen,

hatta onları senin elinin altına sokan, hükmünü onlara geçerli kılan ve sözünden çıkmaya kudretleri olmayan ve senin bir emrini ağır ve zor gördüğünde de Allah'tan başka yardımcısı olmayan kimseler, (senin) şefkat, himaye ve hilmine ne kadar da layıktırlar. Allah'ın sana verdiği egemenlik vesilesi olan bu izzet ve kudreti tanıdığında da O'na şükretmen senin için ne kadar evlâdır. Kim Allah'a şükrederse, Allah ona verdiği nimetini çoğaltır. Kuvvet ancak Allah'tandır.

18- İlmin için sana tabi olan kimsenin (öğrencinin) senin üzerindeki hakkı şudur: Bilmelisin ki, Allah'ın sana ilim vermesi ve seni hikmet hazinelerine veli kılması onlara hizmet etmen içindir.

Eğer Allah'ın seni veli kıldığı (uhdene bıraktığı) şeylerde, vazifeni güzel yapar ve onlar için, köleleri hakkında efendisinin hayrını isteyip bir ihtiyaç sahibini gördüğünde elindeki maldan ona veren sabırlı bir hazinedar gibi olursan, doğru yolu bulur ve buna ümit eden ve inanan bir kimse olursun. Aksi takdirde hıyanetkâr ve Allah'ın yaratıklarına zulmeden biri olup O'nun sana verdiği izzetini almasına maruz kalırsın.

19- Evlenmekle raiyyetin olan kimsenin senin üzerindeki hakkı şudur: Bilmelisin ki, Allah onu (senin için) bir sükûnet, huzur, üns ve koruma vesilesi kılmıştır. Yine sizlerin her biriniz eşi için Allah'a hamd etmelidir ve bilmelidir ki, bu (evlilik), Allah'tan ona verilen bir nimettir ve Allah'ın

nimetine iyi davranıp ona ikram etmesi ve yumuşaklık göstermesi gerekir. Gerçi senin, onun üzerinde olan hakkın daha çok ve Allah'a karşı günah işlemek dışında sevdiği veya sevmediği (her) şeyde sana itaat etmesi daha lazımdır.

Onun da senin üzerinde olan hakkı: Ona karşı merhametli davranmak, ve samimi olmak, ona huzur bağışlamak ve gereken zevk ve lezzetleri sağlamaktır. İşte bu büyük bir haktır. Kuvvet ancak Allah'tandır.

20- Sahip olduğun köle ve cariye senin üzerindeki hakkı şudur: Bilmelisin ki o, Rabbinin yarattığı bir kuldur; seninle aynı vücut ve kandandır (et, kan ve beden yapısı açısından hiçbir farkınız yoktur, aynı köktensiniz). Sen onun malikisin, (ama) onun yaratıcısı, ona kulak, göz ve rızık veren sen değilsin. Bunları Allah yaratmış

ve daha sonra onu senin emrine vermiş, seni ona emin kılmış, onu koruman, Allah'ın gösterdiği yol üzere ona davranman, yediğinden ona yedirmen, giydiğinden ona giydirmen ve gücü yetmediği bir işi ona yüklememen için onu sana emanet vermiştir. Onu sevmezsen Allah'ın emri üzere ondan uzaklaşırsın ve bir diğerini alırsın; ve ona işkence etmezsin. Kuvvet ancak Allah'tandır.

(1)- Al-i İmran Sure'sinin 28. ayetine işarettir.

(2)- A'raf/200.

(3)- Nahl/47-49.

(4)- Enbiya/11-14.

(5)- Enbiya/49.

(6)- Yunus/23.

(7)- Hud /112.

.(8)- Fatır/25